

การอยู่ร่วมกันอย่างสันติบนวิถีพุทธของประชาชนพื้นที่พิพาทชายแดนไทย-กัมพูชา Peaceful Co-existence on the Buddhist Path of The Thai – Cambodian Border Dispute

สรารุณี งามหอม
พระครูไพโรจน์พัฒนาวร
พระพรสวรรค์ จิตติญาณ
วิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาพัฒนาการความสัมพันธ์ทางพระพุทธศาสนาของประชาชนในเขตพื้นที่พิพาทชายแดนไทย-กัมพูชา 2) เพื่อศึกษากลไกทางพระพุทธศาสนาในการสร้างสันติภาพของชุมชนในพื้นที่พิพาทชายแดนไทย-กัมพูชา และ 3) เพื่อศึกษาวิเคราะห์การอยู่ร่วมกันอย่างสันติบนวิถีพุทธของประชาชนในพื้นที่พิพาทชายแดนไทย-กัมพูชา

ผลการวิจัยพบว่า

1) พัฒนาการความสัมพันธ์ทางพระพุทธศาสนาของประชาชนในพื้นที่พิพาทชายแดนไทย-กัมพูชา พบว่า พัฒนาการความสัมพันธ์ทางพระพุทธศาสนา คาดว่าชาวกัมพูชา ได้รับอิทธิพลมาจากศาสนาพราหมณ์ ต่อมากัมพูชาได้หันมาเชื่อหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนา มากขึ้น และการเปลี่ยนแปลงการปกครอง อยู่บ่อย ซึ่งผู้นำบางคนที่เคยนับถือพุทธศาสนา ก็รณรงค์ประชาชนหันมานับถือพระพุทธศาสนา จนจวบปัจจุบัน ส่วนไทยก็เช่นกัน ราวพุทธศตวรรษที่ 19 ในสมัยเริ่มต้นของอาณาจักรล้านช้าง ชนพื้นเมืองเริ่มรับวัฒนธรรมไท-ลาวและก่อตั้งเป็นสังคมเมืองสีบหอดวัฒนธรรมหลังจากนั้นจึงได้มีการกระจายอิทธิพลเข้าสู่ดินแดนแอ่งโคราชแม่น้ำโขงและแม่น้ำมูล การขยายตัวของชุมชนหลังพุทธศตวรรษที่ 19 ทำให้เกิดประชาคมกลุ่มต่างๆ กระจายอยู่ทั่วไปในภูมิภาค ได้แก่ กลุ่มประชาคมลุ่มแม่น้ำโขง กลุ่มประชาคมลุ่มแม่น้ำชี กลุ่มประชาคมลุ่มแม่น้ำมูล และประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ที่เคยนับถือพระพุทธศาสนา ก็ตั้งตนเป็นใหญ่ และได้นำเอาหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนามาใช้ในการปกครอง และให้ประชาชนที่อยู่ใต้การปกครองนับถือพระพุทธศาสนา จึงทำให้พระพุทธศาสนาในเขตพื้นที่พิพาท ได้มีการรับความนิยมนับถือกันตั้งแต่บรรพบุรุษ เป็นลำดับมา สีบหอดกันมาจนถึงปัจจุบัน

2) กลไกทางพระพุทธศาสนาในการสร้างสันติภาพของชุมชนในพื้นที่พิพาทชายแดนไทย-กัมพูชา

(1) ด้านความเชื่อ พบว่า ชุมชนในพื้นที่พิพาทชายแดนไทย-กัมพูชา มีความเชื่อทางพระพุทธศาสนา มายาวนาน ซึ่งจากประวัติศาสตร์ ผู้นำทางการปกครอง ต่างได้หันมานับถือพระพุทธศาสนา และได้นำเอาหลักคุณธรรม มาปฏิบัติทำให้ผู้อยู่ใต้การปกครองเกิดการยอมรับนับถือในคุณธรรมความดี และเป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อกันของคนในสังคม แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองหลายครั้ง แต่ประชาชนก็ยังยึดมั่นนับถือกันมาจนเป็นที่ยอมรับของคนในชาติ สีบหอดกันมาตามคติความเชื่อนั้น ๆ การสร้างสันติภาพทางความเชื่อที่ถูกต้อง จึงเป็นการลดความขัดแย้งและทำให้เกิดความสงบสุข ของชุมชนในเขตพื้นที่พิพาทไทย – กัมพูชา ได้เป็นอย่างดี

(2) ด้านประเพณี พบว่า ชุมชนพื้นที่พิพาท ไทย – กัมพูชา ได้ยึดถือประเพณีที่สำคัญในทางพระพุทธศาสนา คือประเพณีทำบุญแซนโดนตา หรือการให้ทานแก่บรรพบุรุษ ซึ่งเป็นประเพณีที่ให้การเคารพต่อปู่ ย่า ตา ยาย บรรพบุรุษที่ล่วงลับไป ความเหมือนกันของประเพณี คือการให้ทาน เป็นการเชื่อมต่อความสัมพันธ์อันดีงามของชุมชนในพื้นที่พิพาทไทย – กัมพูชา ประเพณีสำคัญทางพระพุทธศาสนาที่ได้มีการจัดร่วมกันคือ ประเพณีแซนโดนตา ประเพณีวันเข้าพรรษา ประเพณีแห่เทียน ประเพณีตักบาตร พระสงฆ์ ซึ่งประชาชนในเขตพื้นที่พิพาทได้มีการจัดกิจกรรมร่วมกัน จนทำให้เกิดสันติสุข ลดความขัดแย้งของประชาชนในพื้นที่

(3) ด้านวัฒนธรรม พบว่า ประชาชนในเขตพื้นที่พิพาทไทย – กัมพูชา มีข้อปฏิบัติทางวัฒนธรรม ที่สำคัญ คือ การใช้ภาษาพูดที่เหมือนกัน ได้แก่ การใช้ภาษาเขมรส่วนใหญ่ การสื่อสารทำให้เกิดความเข้าใจกันได้ดี จึงทำให้เกิดความเคารพซึ่งกันและกัน เหมือนกับเป็นพี่น้อง เมื่อเห็นหน้ากันก็จะมีการทักทาย ยิ้มแย้มแจ่มใสให้กัน ประเด็นที่สำคัญของประชาชนในเขตพื้นที่พิพาทไทย – กัมพูชา ที่ยึดเหนี่ยวต่อกันคือ ความรัก เมตตา สงสาร กรุณา ให้การช่วยเหลือกันอยู่เสมอเมื่อเกิดความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่

3) วิเคราะห์การอยู่ร่วมกันอย่างสันติบนวิถีพุทธของประชาชนพื้นที่พิพาทชายแดนไทย-กัมพูชา พบว่า การอยู่ร่วมกันบนความขัดแย้ง ต้องอาศัยความดีงามในการเจรจาหรือหาข้อยุติพระพุทธศาสนา ถือว่าเป็นตัวแปร ตัวกลาง ซึ่งประชาชนพื้นที่พิพาทชายแดนไทย-กัมพูชา มีความเชื่อทางพระพุทธศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรม มายาวนาน และที่สำคัญยังมีความเหมือนกันหลายประการ และการอยู่ร่วมกันจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยความร่วมมือ ที่เรียกว่า Discovery of others Projects of shared purpose “แลกเปลี่ยนเรียนรู้ แสวงจุดร่วม สงวนจุดต่าง” จึงจะทำให้เกิดสันติภาพได้อย่างแท้จริง ในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติบนวิถีพุทธของประชาชนพื้นที่พิพาทชายแดนไทย-กัมพูชา

คำสำคัญ: การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ; วิถีพุทธ; ประชาชนพื้นที่พิพาทชายแดนไทย-กัมพูชา

Abstract

Three Objectives of this research were: 1) to study the development of Buddhist relations of people in the Thai-Cambodian border dispute area, 2) to study the Buddhist mechanisms for creating peace among communities in the Thai-Cambodian border dispute area, and 3) to study and analyze the coexistence Peacefully on the Buddhist way of people, the Thai-Cambodian border dispute area.

The research found that:

Development the relationship of the people Buddhist in Thailand-Cambodia border dispute, evidence-based development relationship with Buddhism. It is anticipated that Cambodia was influenced by Brahmanism. Subsequently, Cambodia, has turned to believe doctrine in Buddhism more and more rule changes are frequent, which some leaders ever Buddhist public advocacy, it turned to profess Buddhism until virtually the current section, Thailand. . 19 century, in the reign of beginning of the Kingdom of LAN

Xang. The indigenous culture of the Tai-Lao started to form societies inherited culture, then have the distribution CLOUT into land basins in Korat and the Mekong River. The expansion of the community after 19 centuries cause community groups in the region, which includes the community groups, community groups, the Mekong River basin Chinook River Basin community groups and various prachatnoklum ever esteemed Buddhism will be larger and have adopted Buddhist doctrines in their parents and citizens that are esteem, occupying the southern Buddhism: Buddhism, thus making the area of dispute, there has been a sequence from the esteemed ancestor came to inheritance. .

Buddhism in the mechanism to build the peace of the community in Thailand-Cambodia border area.

1) Buddhist beliefs, aspects of the community, Thailand-Cambodia border dispute with Buddhist beliefs, from the history of foreign domination leaders have turned to profess Buddhism and bring ethics into practice allows a birth parent, under the respect that there are moral righteousness despite rule changes, but the citizens it holds until the acceptance of the people of Israel and to give a respectable. Buddhist beliefs, it is peace, because peace community in Thailand Cambodia dispute – it took a Buddhist belief heals with love, unity, and connectivity. By hosting events in the Buddhism belief, such as merit and merit ropra monks. .

2) Buddhist tradition community areas of dispute in Thailand – Cambodia has significant Buddhist tradition is the year that Sanford f. tradition, the respect for grandfather. Ya their grandparents of identical tradition is connected to good community relations in the area of dispute, Thailand – Cambodia traditionally has held together, however, is traditionally Buddhist lent day. Candle Festival Traditionally monks monks, which the community in area of dispute have activities together until the cause peace. Reduce the conflict.

3) Buddhist culture. The community in Thailand – Cambodia dispute zone have spoken like that as the Khmer majority. Communication, understanding well respect each other like brothers when they see it is ver important to still loving compassion, helping each other when there's people suffered in the community.

To create peaceful coexistence with, therefore, requires a Buddhist master is a Buddhist belief. A Buddhist tradition and Buddhist culture, therefore, to make the community dispute, Thailand – Cambodia peace. Further in the future.

Keywords: Peaceful Co-existence, Buddhist Path, the Thai – Cambodian Border Dispute

บทนำ

กรณีพิพาทชายแดนระหว่างไทยและกัมพูชาส่งผลให้มีการสูญเสียทั้งชีวิต ทรัพย์สินมากมาย ประชาชนหลายพันคนต้องอพยพหนีภัยสู้รบเพราะความพยายามของกัมพูชาในการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกเกิดขึ้นในขณะที่ประเทศไทยกำลังเผชิญกับความวุ่นวายทางการเมืองภายหลังการรัฐประหารการปลุกเร้ากระแสชาตินิยมเพื่อต่อต้านกัมพูชา โดยเป้าหมายอยู่ที่การเมือง ในช่วงต้นปี 2554 ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มเสื้อเหลืองที่สนับสนุนฝ่ายชนชั้นนำกับฝ่ายเสื้อแดงซึ่งสนับสนุนอดีตนายกฯ ทักษิณ และการที่กัมพูชาขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกซึ่งได้รับการอนุมัติจากองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (ยูเนสโก) ในเดือนกรกฎาคม 2551 การขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกนำมาซึ่งความปิติยินดีและความภาคภูมิใจในหมู่ประชาชนชาวกัมพูชา แต่สำหรับประเทศไทย ถูก กลุ่ม ชาตินิยมสุดขั้วอย่างกลุ่มเสื้อเหลืองนำประเด็นนี้มาใช้ในการโจมตีรัฐบาลของนายสมัคร สุนทรเวช ซึ่งถูกมองว่าเป็นรัฐบาลหุ่นเชิดของทักษิณ ว่าทรยศและขายชาติ กลับกลายเป็นอาวุธที่มีอานุภาพในการกดดันให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศต้องลาออกจากตำแหน่ง กลุ่มเสื้อเหลืองกล่าวหาว่าการยินยอมให้ขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกนั้นเป็นไปเพื่อเอื้อผลประโยชน์ทางธุรกิจให้กับทักษิณ ก่อนหน้าที่กลุ่มเสื้อเหลืองจะหยิบประเด็นนี้ขึ้นมาโจมตี ทั้งข้าราชการไทยและกัมพูชา ต่างก็มองว่าการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกคือยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวที่ไทยและกัมพูชา จะได้รับผลประโยชน์ร่วมกันสถานการณ์ชายแดนตึงเครียดมากขึ้นพร้อมกับจำนวนกำลังทหารที่เพิ่มขึ้น การสำรวจแนวชายแดนและการปักปันเขตแดนหยุดชะงักเนื่องจากเสี่ยงเกินไปที่จะส่งชุดสำรวจร่วมลงไปในพื้นที่ ขณะเดียวกันความวุ่นวายทางการเมืองของไทยทำให้มีการเปลี่ยนตัวรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศและเจ้าหน้าที่ระดับสูงบ่อยครั้งการเคลื่อนไหวของนักชัตขวาง ล้วนเป็นอุปสรรคต่อความพยายามในการเจรจาและส่งผลร้ายต่อความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศ การแย่งชิงอำนาจภายหลังการรัฐประหารยังคงไม่ยุติ ข้อพิพาทไทย-กัมพูชายังคงเป็นปัญหา ซึ่งถ้าหากต้องการให้ภูมิภาคนี้มีความมั่นคงต่อไปในอนาคต อาเซียนก็จะต้องยุติความขัดแย้งนี้และสร้างสันติภาพอย่างถาวรให้เกิดขึ้นให้จงได้¹

การสร้างสันติภาพความสงบสุขร่มเย็นเป็นสิ่งจำเป็นเมื่อมีการขัดแย้ง เพราะมนุษย์ทุกคนสังคมนิยมสุขเกลียดทุกข์ อดิत्मมนุษย์มีชีวิตที่เรียบง่ายอยู่ตามสภาพธรรมชาติ เมื่อต้องการอาหารก็ได้อาศัยของป่าเก็บพืชผลหรือจับสัตว์ตามที่ต้องการเป็นไปเพื่อการมีชีวิตที่อยู่รอด ต่อมามนุษย์เริ่มเกิดความกลัวกับภัยอันตรายรู้สึกไม่ปลอดภัย เกิดความยุ่งยากสับสน การเพิ่มจำนวนมนุษย์ ตลอดจนอารยธรรมเป็นเหตุให้มนุษย์ละทิ้งสภาพธรรมชาติ มาอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม อยู่กันแบบพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน อยู่แบบเครือญาติ ทั้งนี้โดย

¹ ไครซิสกรุป นักการทูต, ไครซิสกรุปเกี่ยวกับวิกฤตการณ์ทางการเมืองในประเทศไทยได้ในรายงานเอเชียฉบับที่ 121 Thailand : The Calm before Another Storm? (ประเทศไทย : ความสงบก่อนพายุอีกลูกจะมาเยือน?), เผยแพร่ 11 เมษายน 2554; รายงานเอเชียฉบับที่ 192 Bridging Thailand's Deep Divide (ประสานรอยแยกในประเทศไทย), เผยแพร่ 5 กรกฎาคม 2553. สัมภาษณ์.

มุ่งหวังจะได้รับความคุ้มครองและได้รับประโยชน์เป็นการตอบแทนซึ่งกันและกัน² การอยู่ร่วมกันเป็นชุมชน อาจทำให้รู้สึกว่ามีเพื่อน เพื่อนที่รู้จักเป็นอันดับแรกสุดก็คือครอบครัว ถัดไปคือครอบครัวข้างเคียง หมู่บ้าน ตำบล จังหวัด และที่สุดคือประเทศ และตามปกติคนทั้งหลายนั้นจะอยู่ร่วมกันได้ดี ต่อเมื่อมีหลักความเชื่อ หรือเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจอย่างหนึ่งอย่างเดียวกัน เป็นเหมือนแกนหรือสายเชือกที่ร้อยประสานกันไว้ในบรรดาหลักความเชื่อหรือเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจทั้งหลายนั้น กล่าวได้ว่า ศาสนาพุทธเป็นหลักความเชื่อที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจที่เหนียวแน่นและลึกซึ้งที่สุด³

ชายแดนไทย – กัมพูชา ตรงข้ามหมู่บ้านภูมิซรอล ตำบลเสาชงชัย อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ประวัติศาสตร์วิถีพุทธของทั้งสองชาติพื้นที่พิพาทไทย – กัมพูชา มีลักษณะคล้ายกันหลายด้าน เช่น ด้านความเชื่อ ประเพณี วัฒนธรรม และพิธีกรรม และการดำรงชีวิต ในแต่ละหมู่บ้านล้วนได้รับอิทธิทางพระพุทธศาสนา การดำเนินชีวิตส่วนมากอยู่กับวิถีพุทธซึ่งทั้งสองชาติบนพื้นที่พิพาทไทย – กัมพูชา จะได้รับอิทธิพลทางพระพุทธศาสนานำหลักปฏิบัติมาใช้ในการดำเนินชีวิต สืบการกันมายาวนาน การศึกษาความสัมพันธ์ทางพระพุทธศาสนาของประชาชนในเขตพื้นที่พิพาทชายแดนไทย-กัมพูชา ก็อาจทำให้ทราบได้ว่าประชาชนในพื้นที่พิพาทชายแดนไทย-กัมพูชา มีความเป็นอยู่อย่างไรกลไกทางพระพุทธศาสนามีประโยชน์และความสำคัญในการสร้างสันติภาพในชุมชนของประชาชนในพื้นที่พิพาทชายแดนไทย-กัมพูชา ได้จริงหรือไม่ เพราะเท่าที่ผ่านเมื่อมีความขัดแย้งที่มีระยะเวลายาวนานทำให้ความสัมพันธ์อันดีต่อกันขาดหายไป การเชื่อมสัมพันธ์โดยการนำหลักพระพุทธศาสนาเป็นตัวเชื่อม จึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่ทำให้คนทั้งสองชาติอยู่ร่วมกันอย่างสันติภาพสงบสุขชั่ววันรันดร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการความสัมพันธ์ทางพระพุทธศาสนาของประชาชนในเขตพื้นที่พิพาทชายแดนไทย-กัมพูชา
2. เพื่อศึกษากลไกทางพระพุทธศาสนาในการสร้างสันติภาพของชุมชนในพื้นที่พิพาทชายแดนไทย-กัมพูชา
3. เพื่อวิเคราะห์การอยู่ร่วมกันอย่างสันติบนวิถีพุทธของประชาชนพื้นที่พิพาทชายแดนไทย-กัมพูชา

² พระมหาสุทนต์ อากาศโร, “แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับชุมชนและเครือข่ายทางสังคม”, เอกสารประกอบการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนากับการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, (2555), หน้า 2.

³ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุต.โต), ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะศาสนาประจำชาติ, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สหธรรมิก, 2555), หน้า 24.

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) โดยกำหนดรูปแบบเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

3.1 ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากร หรือกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Selection) ประชากร และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 28 รูป/คน แบ่งออกเป็นสามกลุ่ม ดังต่อไปนี้

- 1) กลุ่มผู้ปฏิบัติภาครัฐ (Government Sector) มี จำนวน 10 คน
 - (1) ผู้ว่าราชการจังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 1 คน
 - (2) นายอำเภอ จำนวน 1 คน
 - (3) ผู้บริหารการปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอ จำนวน 1 คน
 - (4) ผู้บริหารการปกครองส่วนท้องถิ่น ตำบล จำนวน 1 คน
 - (5) ผู้บริหารท้องถิ่น จำนวน 1 คน
 - (6) ผู้บัญชาการทหารในเขตพื้นที่พิพาทไทย – กัมพูชา จำนวน 1 คน
 - (7) ทหารผู้รักษาดินแดนในพื้นที่พิพาทไทย – กัมพูชา จำนวน 2 คน
 - (8) นักวิชาการทางพระพุทธศาสนา จังหวัด 1 คน
 - (9) นักวิชาการพระพุทธศาสนา อำเภอ 1 คน
- 2) กลุ่มผู้ปฏิบัติทางศาสนา (Religious Sector) มีจำนวน 8 รูป/คน คือ
 - (1) เจ้าคณะจังหวัด 1 รูป
 - (2) เจ้าคณะอำเภอ จำนวน 2 รูป
 - (3) เจ้าคณะตำบล จำนวน 2 รูป
 - (4) ผู้นำทางศาสนาพุทธ จำนวน 3 รูป
- 3) กลุ่มผู้ปฏิบัติภาคชุมชน (Community Sector) มีจำนวน 10 คน คือ
 - (1) ผู้นำชุมชน/หมู่บ้าน จำนวน 5 คน
 - (2) ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ จำนวน 5 คน

3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษานี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหา ที่จะศึกษาไว้ ดังนี้

- 1) เพื่อศึกษาพัฒนาการความสัมพันธ์ทางพระพุทธศาสนาของประชาชนในเขตพื้นที่พิพาทชายแดนไทย-กัมพูชา มีประเด็นที่จะต้องศึกษาประกอบด้วย ความเชื่อ ประเพณี และวัฒนธรรม
- 2) เพื่อศึกษาโลกทางพระพุทธศาสนาในการสร้างสันติภาพในชุมชนของประชาชนในพื้นที่พิพาทชายแดนไทย-กัมพูชา มีประเด็นที่จะต้องศึกษาประกอบด้วย ด้านความเชื่อทางพระพุทธศาสนา ด้านประเพณีทางพระพุทธศาสนา ด้านวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา และด้านพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา

3) เพื่อศึกษาวิเคราะห์การอยู่ร่วมกันอย่างสันติบนวิถีพุทธของประชาชนพื้นที่พิพาทชายแดนไทย-กัมพูชา มีประเด็นที่จะต้องศึกษาประกอบด้วย ประวัติความเป็นมา พัฒนาการความสัมพันธ์และกลไกทางพระพุทธศาสนา

3.3 ขอบเขตด้านพื้นที่วิจัย

ได้แก่ พื้นที่พิพาทไทย – กัมพูชา ประกอบด้วย จังหวัดศรีสะเกษ

3.4 ขอบเขตด้านระยะเวลาทำการวิจัย

ได้แก่ ระยะเวลาในการวิจัยครั้งนี้เริ่มตั้งแต่ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2558 เป็นต้นไป

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้รู้ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant interview)

1) ระเบียบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative) ซึ่งเป็นการวิจัยสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) การวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีวิจัยเชิงเอกสาร ซึ่งเอกสารที่ใช้ในการศึกษา แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ (1) เอกสารชั้นปฐมภูมิ ได้แก่ พระไตรปิฎก และ(2) เอกสารชั้นทุติยภูมิ ได้แก่ หนังสือ เอกสารงานนิพนธ์ของนักปราชญ์ทางพระพุทธศาสนา ประวัติความเป็นมา เมื่อได้ข้อมูลทางด้านเอกสารครบถ้วน นำมาวิเคราะห์ข้อมูล การอยู่ร่วมกันอย่างสันติบนวิถีพุทธของประชาชนพื้นที่พิพาทชายแดน ไทย – กัมพูชา

2) การสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อได้ข้อมูล การอยู่ร่วมกันอย่างสันติบนวิถีพุทธของประชาชนพื้นที่พิพาทชายแดน ไทย – กัมพูชา

กลุ่มเป้าหมาย และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants)

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) สัมภาษณ์ผู้รู้หรือผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant interview) ประชากร หรือกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Selection) ประชากร และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 28 รูป/คน

ผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 พัฒนาการความสัมพันธ์ทางพระพุทธศาสนาของประชาชนในเขตพื้นที่พิพาทชายแดนไทย-กัมพูชา

จากหลักฐานพัฒนาการความสัมพันธ์ทางพระพุทธศาสนา คาดว่าชาวกัมพูชา ได้รับอิทธิพลมาจากศาสนาพราหมณ์ ต่อมากัมพูชาได้หันมาเชื่อหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนา มากขึ้น และการเปลี่ยนแปลงการปกครอง อยู่บ่อย ซึ่งผู้นำบางคนที่เคยนับถือพุทธศาสนา ก็ทรงรักประชาชนหันมานับถือพระพุทธศาสนา จนจนปัจจุบัน ส่วนไทยก็เช่นกัน ราวพุทธศตวรรษที่ 19 ในสมัยเริ่มต้นของอาณาจักรล้าน

ช่าง ชนพื้นเมืองเริ่มรับวัฒนธรรมไท-ลาวและก่อตัวเป็นสังคมเมืองสืบทอดวัฒนธรรมหลังจากนั้นจึงได้มีการกระจายอิทธิพลเข้าสู่ดินแดนแอ่งโคราชแม่น้ำโขงและแม่น้ำมูล การขยายตัวของชุมชนหลังพุทธศตวรรษที่ 19 ทำให้เกิดประชาคมกลุ่มต่างๆ กระจายอยู่ทั่วไปในภูมิภาค ได้แก่ กลุ่มประชาคมลุ่มแม่น้ำโขง กลุ่มประชาคมลุ่มแม่น้ำชี กลุ่มประชาคมลุ่มแม่น้ำมูล และประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ที่เคยนับถือพระพุทธศาสนา ก็ตั้งตนเป็นใหญ่ และได้นำเอาหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนามาใช้ในการปกครอง และให้ประชาชนที่อยู่ใต้ การปกครองนับถือพระพุทธศาสนา จึงทำให้พระพุทธศาสนาในเขตพื้นที่พิพาท ได้มีการรับนับถือกันตั้งแต่ บรรพบุรุษ เป็นลำดับมา สืบทอดกันมา จนถึงปัจจุบัน เช่นกัน

1.2 กลไกทางพระพุทธศาสนาในการสร้างสันติภาพของชุมชนในพื้นที่พิพาทชายแดนไทย-กัมพูชา

1) ด้านความเชื่อทางพระพุทธศาสนา

ความเชื่อทางพระพุทธศาสนา เป็นกลไกต่อการสร้างสันติภาพ ของชุมชนในพื้นที่พิพาทชายแดน ไทย-กัมพูชา เพราะความเชื่อทางพระพุทธศาสนา เป็นความเชื่อที่เชื่อถือได้ ซึ่งจากประวัติศาสตร์ ที่ผ่านได้มี ผู้นำทางการปกครอง ต่างได้หันมานับถือพระพุทธศาสนา และได้นำเอาหลักคุณธรรม มาปฏิบัติทำให้ผู้อยู่ใต้ การปกครองเกิดการยอมรับนับถือว่ามีคุณธรรมความดี แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง แต่ประชาชนก็ ยึดถือจนเป็นที่ยอมรับของคนในชาติ และให้การนับถือ เรื่อยมา ความเชื่อทางพระพุทธศาสนา จึงเป็นการ สันติภาพ ความสงบสุข เพราะชุมชนในเขตพื้นที่พิพาทไทย - กัมพูชา ต่างก็เอาความเชื่อทางพระพุทธศาสนา สมานด้วยความรักสามัคคีต่อกัน โดยการจัดกิจกรรมในทางพระพุทธศาสนา ตามความเชื่อที่อยู่ เช่น การ ทำบุญ และตักบาตรพระสงฆ์

2) ด้านประเพณีทางพระพุทธศาสนา

ประเพณี ของชุมชนพื้นที่พิพาท ไทย - กัมพูชา มีประเพณีสำคัญในทางพระพุทธศาสนา คือประเพณีแซนโดนตา ซึ่งเป็นประเพณีที่ให้การเคารพต่อปู่ ย่า ตา ยาย บรรพบุรุษที่ล่วงลับไป ความ เหมือนกันของประเพณี เป็นเชื่อมต่อความสัมพันธ์อันดีงามของชุมชนในพื้นที่พิพาทไทย - กัมพูชา ประเพณี ที่ได้มีการจัดร่วมกัน ก็คือ ประเพณี วันเข้าพรรษา ประเพณีแห่เทียน ประเพณีตักบาตร พระสงฆ์ ซึ่งชุมชน ในเขตพื้นที่พิพาทได้มีการจัดกิจกรรมร่วมกัน จนทำให้เกิดสันติสุข ลดความขัดแย้ง

3) ด้านวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา

วัฒนธรรมทางภาษาของชุมชนในเขตพื้นที่พิพาทไทย - กัมพูชา มีการใช้ภาษาพูดที่เหมือน เป็นภาษาเขมรส่วนใหญ่ การสื่อสารทำให้เกิดความเข้าใจกันได้ดี ให้ความเคารพซึ่งกันและกัน เหมือนกับ เป็นพี่น้อง เมื่อเห็นหน้ากันก็จะมีการทักทาย ยิ้มแย้มแจ่มใสให้กัน ที่สำคัญยังมีความรักเมตตา กรุณา ให้การ ช่วยเหลือกันอยู่เสมอเมื่อเกิดความเดือดร้อนของคนในชุมชน

3.1 วิเคราะห์การอยู่ร่วมกันอย่างสันติบนวิถีพุทธของประชาชนพื้นที่พิพาทชายแดนไทย-กัมพูชา

พบว่า ความสัมพันธ์พระพุทธศาสนามียาวนาน ไทย - กัมพูชา ต่างได้รับอิทธิพลทางพุทธ จากชาติตะวันออก ซึ่งมีตัวแทนทางพระพุทธศาสนาได้นำมาเผยแพร่ ต่อมาได้มีผู้นำของชาติไทย - กัมพูชา ต่างหันมานับถือพระพุทธศาสนา และนำมาใช้ในการปฏิบัติเพื่อให้เกิดสันติสุขของชาติบ้านเมือง นอกจากนั้น

แล้วยังได้มีการเผยแพร่ หลักธรรมต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนในชาติของตนได้นำหลักธรรมไปปฏิบัติเพื่อความดีงาม ให้เกิดความสงบสุขของคนในชาติ การสร้างสันติด้วยการอยู่ร่วมกัน จึงต้องอาศัยหลักทางพระพุทธศาสนา คือ ความเชื่อทางพระพุทธศาสนา ประเพณีทางพระพุทธศาสนา และวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา จึงจะทำให้ชุมชนในพื้นที่พิพาทไทย – กัมพูชา อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ ต่อไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา การอยู่ร่วมกันอย่างสันติบนวิถีพุทธของประชาชนพื้นที่พิพาทชายแดนไทย-กัมพูชา ผู้วิจัยได้ค้นพบองค์ความรู้เป็นอเนกประการ แต่ในขณะเดียวกัน ผู้วิจัยกลับพบว่ายังมีปัญหาอีกหลายอย่างที่ควรจะได้รับการค้นคว้าวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ ก็เช่นเดียวกันกับการหา ความเข้าใจเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันอย่างสันติบนวิถีพุทธของประชาชนพื้นที่พิพาทชายแดนไทย-กัมพูชา ดังนั้น เพื่อเป็นประโยชน์แก่การศึกษา ผู้วิจัยจึงขอข้อเสนอแนะในเชิงนโยบายและสา สำหรับการทำ วิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. รัฐบาลควรส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา โดยจัดงบประมาณให้กับชุมชนในการส่งเสริมกิจกรรม และเชิญชุมชนในพื้นที่พิพาทร่วมในกิจกรรม เช่น กิจกรรมวันสำคัญ การทำบุญตักบาตร เป็นต้น
2. รัฐบาลควรส่งเสริมประเพณีที่สำคัญในทางพระพุทธศาสนาของชุมชนในพื้นที่พิพาท แบบมีส่วนร่วมให้เกิดความรักสามัคคีของชุมชนในพื้นที่พิพาท
3. กระทรวงกิจการศาสนา และวัฒนธรรมกับกระทรวงศึกษาธิการ ควรส่งเสริมให้มีการเผยแพร่หลักธรรมให้มากเพราะหลักธรรมสามารถช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดความขัดแย้ง
4. รัฐบาลควรส่งเสริมให้มีการศึกษาแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมอันดีงามระหว่าง ชุมชนในพื้นที่พิพาท เพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกันมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาครั้งต่อไป

- 2.1. ควรศึกษาแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมสำคัญในทางพระพุทธศาสนาเพื่อสร้างสันติภาพของชุมชนในพื้นที่พิพาทไทย – กัมพูชา
- 2.2. ควรศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ไทย – กัมพูชา ที่มีต่อการสร้างสันติภาพของชุมชนในพื้นที่พิพาทไทย – กัมพูชา

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีเพราะความอนุเคราะห์จากทางสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ขอขอบพระคุณคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ที่กรุณาให้ความรู้ คำแนะนำ และตรวจแก้ไขอันเป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย ขอขอบคุณ ประชากร หรือกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Selection) ประชากร และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยทุกท่านที่กรุณาให้ความช่วยเหลือในด้านการให้ข้อมูลและการเก็บข้อมูลในการวิจัย ทำให้งานการวิจัยเล่มนี้สำเร็จได้อย่างสมบูรณ์ ขออนุโมทนา

ขอบคุณ คณะอาจารย์ทุกท่าน ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ ที่ได้ให้ความร่วมมืออำนวยความสะดวกเป็นอย่างดี ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องที่ไม่ได้กล่าวนามมา ณ โอกาสนี้ ได้มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ให้กำลังใจและคอยช่วยเหลือสนับสนุน คุณค่า และประโยชน์อันพึงมีจากงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขออุทิศเพื่อบูชาพระคุณแต่บิดามารดา ครู อุปัชฌาย์ อาจารย์ ที่ให้การอบรมสั่งสอนให้มีสติปัญญา และคุณธรรมเครื่องชี้นำความสำเร็จในชีวิต

บรรณานุกรม

โครชิสกรู๊ป นักการทูต, รายงานของโครชิสกรู๊ปเกี่ยวกับวิกฤตการณ์ทางการเมืองในประเทศไทยได้ในรายงานเอเชียฉบับที่ 121 *Thailand: The Calm before Another Storm?* (ประเทศไทย: ความสงบก่อนพายุอีกลูกจะมาเยือน?), เผยแพร่ 11 เมษายน 2554; รายงานเอเชียฉบับที่ 192 *Bridging Thailand's Deep Divide* (ประสานรอยแยกในประเทศไทย), เผยแพร่ 5 กรกฎาคม 2553.

พระมหาสุทิตย์ อาภากรโร, “แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับชุมชนและเครือข่ายทางสังคม”, เอกสารประกอบการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนากับการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2555.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), *ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะศาสนาประจำชาติ*, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สหธรรมิก, 2555.